

- розміщення продукції на різних ринках збуту для підвищення інвестиційної та кредитної привабливості бізнесу, вивчення та реалізація нових можливостей, у тому числі вихід на закордонні ринки;
- вдосконалення системи управління бізнесом відповідно до мінливих реалій;
- проведення маркетингових досліджень для ефективної реалізації виробленої продукції, виконаних робіт і послуг;
- з метою підвищення конкурентоспроможності продукції постійно поліпшувати її якість, організувати сервісне обслуговування.

Список джерел:

1. *Sarah Agbor Anyang*. “Education and Training in Sustainable Development: Empowerment of Youth and Women”. URL: <https://ibraf.org/wp-content/uploads/2021/03/FINAL-LECTURE-FOR-THE-BRAZIL-INSTITUTE-15-MARCH-2021.doc.pdf>
2. *Abul Quasem AL-Amina, Walter Leal Filhab, Kabirc M. A.* THE CHALLENGES OF SUSTAINABILITY IN BUSINESS: HOW GOVERNMENTS MAY ENSURE SUSTAINABILITY FOR OFFSHORE FIRMS. URL: [https://file:///C:/Users/User/Downloads/90-Article%20Text-204-1-10-20180117%20\(1\).pdf/](https://file:///C:/Users/User/Downloads/90-Article%20Text-204-1-10-20180117%20(1).pdf/).

ПІДПРИЄМНИЦЬКІ ЕКОСИСТЕМИ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Дурсуналієв Умід (Азербайджан)

Науковий керівник – доцент, к. екон. н. Кудрявцев В.М.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Україна, Харків

Визначення екосистем у сфері підприємництва було запозичене з біології. Так, цей термін у 1930-х роках ввів британський ботанік Артур Тенслі. Екосистемою він позначив локальні спільноти організмів, які взаємодіють між собою та з навколишнім середовищем. Щоб функціонувати, ці організми

використовують принципи конкуренції та співпраці, при цьому спільно еволюціонуючи та адаптуючись до зовнішніх потрясінь [1].

У сучасному світі екосистеми описують як динамічні та постійно розвиваються комуни, які створюють нову цінність через принципи співпраці та конкуренції. Причому саме загальна спрямованість цілей та інтересів, а головне, необхідність відповідати на зростаючі запити споживачів, роблять співпрацю основою екосистемного бізнесу.

На основі аналізу наявної на сьогоднішній день літератури були проаналізовані інтерпретації визначення «екосистема», ґрунтуючись на авторському трактуванні. Були виявлені основні переваги та недоліки даних визначень, а також розкрита специфіка кожного з них.

На основі вивченого вище вітчизняного та зарубіжного досвіду вивчення екосистем введемо нове визначення даної категорії.

Екосистема – схема взаємодії суб'єктів економічної (підприємницької) діяльності за участю іноземних партнерів, обумовлена об'єднанням даних суб'єктів та їх видів діяльності з метою утворення нових форм ведення бізнесу, створення інноваційних продуктів та сприятливої інтеграції і комунікації суспільства з державою, що має довгостроковий характер дії і максимально орієнтована на потреби споживачів. У процесі дослідження даної теми було виявлено, що концепція екосистем для вітчизняної практики є відносно новою, тоді як у зарубіжній практиці активно використовується як у науковій, так і в практичній діяльності. Про це свідчить об'єктивно менша кількість публікацій, а також той факт, що за результатами аналізу наукової літератури можна дійти висновку про відсутність відмінних від зарубіжних вітчизняних трактувань сутності такої категорії, як екосистема.

Що стосується підприємницьких екосистем, то даний термін вперше був застосований в 1993 р. Джеймсом Муром, який є експертом з проблем управління, як бізнес-екосистеми. Під бізнес-екосистемами він має на увазі мережу, яка складається з організацій та окремих представників ділового

співтовариства, які, в свою чергу, в сукупності не тільки утворюють систему взаємної підтримки, але й спільно розвиваються. Компанії, об'єднуючи зусилля з одними організаціями, і на конкурентній основі з іншими ведуть спільну діяльність над пошуком нових рішень для задоволення потреб клієнтів. Забезпечення такого процесу обміну інформацією запускає наступний інноваційний раунд, що повторюється на регулярній основі [2].

Автори Mathew J Manimala, Kishinchand у своїй книзі особливу увагу приділяють процесу підприємницької екосистеми в країнах з економікою, що розвивається. Вони зробили спробу представити різні способи сприяння підприємництву в країнах з економікою, що розвивається, за допомогою підбірки дослідницьких робіт з шести різних країн (Індії, Китаю, Сінгапуру, Гонконгу, Нігерії та Нової Зеландії), що належать до класу країн з ринковою економікою, що формується [3]. Варто зазначити, що в їхній науковій праці підприємницька екосистема представлена як ядро комунікацій між такими сферами: міжкультурна взаємодія, питання прав інтелектуальної власності, державна політика щодо МСП, соціальне підприємництво, виявлення можливостей, зелене підприємництво, підприємництво найманих працівників тощо.

Автори Wulf A. і Butel L. визначають підприємницьку екосистему як структуру, яка складається з декількох різних мережевих систем, кожна з яких створює різні групи організацій, причому взаємозв'язки між цими організаціями можуть бути як формалізованими, так і неформальними [4]. Очевидно, що в такому формулюванні поняття повністю не розкрита природа мережевих структур в рамках функціонування екосистеми, враховуючи, що це важливий фактор при дослідженні подібного роду систем.

Слід зазначити, що в умовах сучасного світу, включаючи взаємодію та вплив цифрової економіки, термін «підприємницькі екосистеми» все частіше трактують як систему, до якої входять усі елементи, необхідні соціальним підприємцям для досягнення успіху та отримання прибутку. Нерідко до цієї

екосистеми входять чотири елементи: особистісні структури підтримки, фінансові структури підтримки, структури підтримки у сфері комерції та структури підтримки в зовнішньому середовищі. Перевагою даного трактування автора є той факт, що позначено характер взаємного зв'язку всіх суб'єктів підприємницької екосистеми, а також загальну траєкторію їхнього розвитку.

Цифрова економіка, у свою чергу, передбачає, перш за все, діяльність, яка базується на принципах цифровізації та цифрових технологіях. Цим принципам сьогодні відповідають такі сфери, як електронний бізнес, електронна комерція, узагальнено кажучи, економічна діяльність в електронному форматі. Не так давно в структуру цифрової економіки увійшло поняття «цифрова валюта», за допомогою якої забезпечуються процеси та операції з виплат за товари та послуги в умовах цифрової економіки.

Все вищезазначене вимагає наявності певного алгоритму, який забезпечить успішне створення та розвиток організацій в умовах взаємодії один з одним, включаючи взаємодію декількох процесів [2]. Ключовою особливістю такого об'єднання і перевагою даного трактування є основна характеристика цієї категорії – самоорганізація, що передбачає функціонування екосистем у підприємницькій сфері.

На основі проаналізованих інтерпретацій сформулюємо авторське визначення підприємницької екосистеми.

Підприємницька екосистема – система, що динамічно розвивається, самоорганізовується безліччю підприємницьких ланок, об'єднаних спільною економічною діяльністю з метою спрямування господарюючих суб'єктів до взаємної діяльності, кооперації та взаємодопомоги з повсюдним розвитком інфраструктури, бізнесу та соціальних інститутів.

Підводячи підсумок, необхідно зазначити, що в даний час екосистемний підхід виступає теоретичною базою соціально-економічних досліджень в різних областях, в тому числі в підприємницькій сфері.

Вітчизняні вчені, базуючись на результатах зарубіжних колег, по-перше, розширюють сферу застосування екосистемного підходу, вивчаючи екосистеми різних видів підприємницької діяльності, по-друге, враховують просторову ієрархічність екосистем, і, нарешті, зміщують акценти, приділяючи особливу увагу розгляду окремих елементів у структурі екосистем.

Список джерел:

1. Adner R. Match Your Innovation Strategy to Your Innovation Ecosystem. Harvard Business Review. April 2006. Vol. 84. No. 4. Pp. 98-107.
2. Jacobides M. Industries, Ecosystems, Platforms, and Architectures: Rethinking our Strategy Constructs at the Aggregate Level. Working paper. January 2015. Pp. 1-49.
3. Mathew J Manimala. Entrepreneurial Ecosystem. Web of Science. Springer New Delhi. 2015. No. 1. Pp. 390.
4. Wulf A. Knowledge sharing and collaborative relationships in business ecosystems and networks. A definition and a demarcation. Industrial Management & Data Systems. 2017. Vol. 117. No. 7. Pp. 1407-1425.

АРХІТЕКТУРА ІСЛАМСЬКОГО СВІТУ:

КЛЮЧОВІ ЕЛЕМЕНТИ ТА КОНСТРУКТИВНІ ФОРМИ

Каракан Хактан Маніса (Туреччина)

Науковий керівник – доцент, к. філол. н. Опришко Н.О.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

м. Харків, Україна

Мусульманська архітектура свідчить про високий рівень впливу та витонченості, якого мусульманське суспільство досягло в той час, коли Європа переживала середньовіччя. Мусульманський муляр, архітектор і художник при будівництві мечеті, палацу або звичайного житлового будинку чудово передавали глибоку відданість Ісламу громаді. На думку багатьох дослідників, навіть на європейський архітектурний ренесанс багато в чому вплинули досягнення мусульманських архітекторів. Про це говорить, зокрема, Б. Флетчер